

A Független Rendészeti Panasztestület 287/2011. (X. 5.) számú állásfoglalásának ismertetése

I.

Súlyos alapjogsértést állapított meg a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) azon panaszos beadvány alapján, akit közlekedési ellenőrzés keretében egy gépjármű utasaként vontak rendőrök intézkedés alá, majd az illetékes rendőrsre előállították.

A panaszos a sérelmezett eseményekről az alábbiak szerint számolt be beadványában. A rendőri intézkedést megelőzően egy barátjával haladt gépkocsival a 7-es számú főúton. A járművet a barát vezette, abban a panaszos utasként foglalt helyet. Útjuk során egy, a főúton közlekedő lassú jármű – traktor – előzésébe kezdtek, amelyet követően észlelték, hogy rendőri ellenőrzés zajlik előttük. Ekkor a sofőr fékezett, aminek következtében a jármű lefulladt. Ezt észlelve az ellenőrzést végző rendőrök odamentek az autóhoz.

A sofőrt a rendőrök felszólították az iratok átadására, majd arra, hogy fújjon meg egy alkoholszondát. Az első, sikertelen fújási kísérlet után a rendőrök durva hangnemben szólították fel a sofőrt, hogy „ne szórakozzon velük”. Ekkor szópárbaj alakult ki az egyik rendőr és a sofőr között a rendőr nem megfelelő hangneme miatt, amit észlelve a panaszos kérte mindkét felet, hogy beszéljék meg a nézeteltérést. A helyzet elfajulását azonban nem tudta megelőzni, az egyik rendőr ugyanis szidalmazni és lökdösní kezdte a panaszos barátját. Eközben a panaszos sírva, felfokozott idegállapotban kérte a rendőröket, hogy beszéljék meg békésen a történeteket, amire reagálva az egyik rendőr gúnyosan kérdezett vissza, hogy a panaszos „pénzbe-li megbeszélésre” utalt-e. A rendőrök a panaszost ezek után minden indok nélkül

megbilincselték, majd megkezdtek az előállítását. Amikor a panaszos rákérdezett az intézkedés okára, a rendőrök azt felelték neki, „vesztegetés”.

A rendőrörsön a panaszost megbilincselve a folyosón várakoztatták, és semmit nem közöltek vele. Még azt sem tudta, hogy helyileg hol van. Elkérték tőle a telefonját, és megkérdezték, hogy készített-e felvételeket, majd pedig annak ellenére, hogy a kérdésre nemmel felelt, a készüléket a rendőrök tüzetesen átvizsgálták, és ki is kapcsolatták vele.

Később bekísérték a panaszost egy szobába, ahová a rendőrök bankjegyeket is bevittek, és azt állították, hogy a pénzt lebegtetve akarta a panaszos megvesztegetni őket. A panaszos tagadta, hogy a rendőröknek pénzt próbált volna átadni, és nem volt hajlandó arra sem, hogy a társára nézve terhelő nyilatkozatot tegyen a helyszíni intézkedés során történetekkel összefüggésben. Ezután a panaszossal aláírtak egy dokumentumot, aminek a tartalmát felfokozott idegállapota miatt nem tudta értelmezni. A szobában a panaszost végig megbilincselve tartották, és még akkor sem vették le róla a bilincset, amikor az irat aláírására szólították fel, egészen addig, amíg nem jelezte, hogy úgy nem tud aláírni. Ekkor is csak az egyik kezét szabadították ki. Az általa aláírt dokumentumból adtak neki egy példányt, majd ismét mindkét kezét megbilincselve kiültették a folyosóra.

A panaszos panaszában kifogásolta a rendőrök fent leírt eljárását, továbbá azt, hogy a fogvatartás ideje alatt nem adtak neki lehetőséget arra, hogy ügyvédet hívjon, vagy értesítsen. A körülbelül 8 órán át tartó intézkedés során továbbá sem ételt, sem vizet nem kapott.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A panaszos előadása és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott iratok alapján ezt követően megvizsgálta a panaszos igazoltatásának és előállításának jogszerűségét, a szabadságkorlátozás időtartamának arányosságát, a panaszossal szembeni kényszerítő eszköz-alkalmazás körülményeit, valamint a panaszos fogva tartásának jogszerűségét. A rendelkezésre bocsátott dokumentumok tartalmát és a panaszos előadását összevetve a sérelmezett események kapcsán állásfoglalásában az alábbi megállapításokat tette.¹

¹ A Testület eljárását az intézkedés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket alapul véve folytatta le.

A panaszos igazoltatását a rendőr – jelentésének tanúsága szerint – az Rtv.² 29. §-a (1) bekezdésének I. fordulata alapján hajtotta végre.³ Egyezik a rendőri és a panaszosi előadás abban a tekintetben, hogy amikor a közlekedési ellenőrzést végző rendőrök a gépkocsi sofőre meglátta, hirtelen fékezéssel reagált, és a gépkocsival az út menti murvás padkán állt meg. A panaszos szerint ennek oka az volt, hogy a hirtelen fékezés miatt a gépkocsi lefulladt, és a murvás útpadkára gurult ki, miközben a rendőrök azt állítják, hogy a fékezést követően a gépkocsi jobbra fordult, és a sofőr az útpadkán kívánt visszafordulni, kísérlete azonban kudarcba fulladt, mert a jármű a murvában elakadt. A Testületnek nem kellett abban állást foglalnia, hogy a gépkocsi megállására vonatkozó két verzió közül melyik felel meg a valóságnak, mindössze azt kellett vizsgálnia, hogy a rendőrökben kialakulhatott-e az a meggyőződés, hogy a panaszos igazoltatására valamilyen, a törvényben szabályozott okból szükség volt. A Testület szerint a panaszosi elmondás is alátámasztja, hogy a jármű megállása nem a szokásos módon történt, így – függetlenül attól, hogy ennek mi volt a tényleges oka – a rendőröknek volt ésszerű alapjuk annak feltételezésére, hogy a gépjárműben tartózkodók esetleg megpróbálták kivonni magukat a rendőri ellenőrzés alól, és ezzel összefüggésben került sor a gépkocsinak a padkán való megakadását eredményező vezetési manőverre. Annak oka továbbá, hogy az egy járműben utazók – feltételezhetően – megkísérlik kivonni magukat a rendőri intézkedés alól, nem csak a gépkocsit, vagy annak vezetőjét, hanem az utast érintő körülmény is lehet (pl. a gépkocsi utasa ellen körözés van kiadva). *Mivel tehát a gépkocsi megállásának körülményeiből a rendőrök következtethettek arra, hogy a gépkocsiban utazók szándéka a rendőri intézkedés elkerülésére irányult, az Rtv. 29. §-ának I. fordulatára, vagyis a közrend, közbiztonság védelmére alapozott rendőri fellépést a Testület indokoltnak tekintette, és azzal összefüggésben a panaszos személyes adatok védelméhez való alapjogának megsértését nem állapította meg.*

A Testület a panasz eljárás keretében vizsgálta a panaszos előállításának jogszerűségét, továbbá időtartamának arányosságát is, amelyekkel kapcsolatosan az alábbi eredményre jutott.

a) A panaszos beadványában arról számol be, hogy amikor szópárbaj alakult ki az egyik rendőr és a sofőr között a rendőr nem megfelelő hangneme miatt, ő maga kérte mindkét felet, hogy beszéljék meg a nézeteltérést, azonban a helyzet

² 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban: Rtv.)

³ Rtv. 29. § (1) „A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.”

elfajulását nem tudta megelőzni, az egyik rendőr ugyanis szidalmazni és lökdödni kezdte a panaszos társát. A panaszos sírva, felfokozott idegállapotban kérte a rendőröket, hogy beszéljék meg békésen a történeteket. Arra reagálva azonban az egyik rendőr gúnyos kérdést intézett hozzá, hogy a panaszos „pénzbeli megbeszélésre” utalt-e. Ezután a rendőrök a panaszoszt minden indok nélkül megbilincseltek, majd megkezdték az előállítását. Amikor a panaszos rákérdezett az intézkedés okára, a rendőrök azt felelték neki, „vesztegetés”. Ezzel szemben a rendőrök előadása szerint az események a következőképpen zajlottak. A sofőr okmányai keresése közben a zsebéből elővett egy kisebb pénzköteget, amit ismeretlen célból átadott a panaszosnak. Ezt követően a sofőrrel a rendőrök a helyszínen közölték, hogy elő fogják állítani hiteles Seres Ethylometer készülékkel történő alkoholvizsgálat végrehajtása céljából. Az intézkedés során azonban a panaszos azzal a kérdéssel fordult a rendőrökhöz, hogy „nem lehetne-e ez az egészet négy szemközt elintézni”, amelyre válaszul a rendőrök tájékoztatták a várható hivatalos eljárás menetéről, elkerülendő az esetleges félreértéseket. A panaszos a fent említett kérdést újra, több alkalommal megismételte, miközben a sofőrtől kapott pénzt a kezében tartotta, és többször nyújtó mozdulatot tett az egyik rendőr felé. Ezen eseményeket követően a rendőrök a panasossal is közölték, hogy előállítják, aminek okaként vesztegetés bűncselekmény elkövetésén való tettenérést jelöltek meg. A tettenérés kötelező előállítási okként szerepel az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdésében.⁴ A büntetőeljárásról szóló törvény⁵ indoklása szerint tettenérés akkor áll fenn, ha az elkövető a bűncselekmény törvényi tényállását szemtanú (az elfogó) jelenlétében valósítja meg, azonban tettenérésnek minősül az is, ha az elkövetőt a helyszínről távoztában vagy üldözés után fogják el, tehát ha a cselekmény elkövetése és az elkövető elfogása közötti folyamat nem szakad meg. Vesztegetést pedig a Büntető törvénykönyv szerint⁶ az valósít meg, aki hivatalos személy működésével kapcsolatban, neki vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér. Súlyosabban minősül továbbá a magatartása annak, aki az előnyt azért adja vagy ígéri, hogy a hivatalos személy a hivatali kötelességét megszegje, a hatáskörét túllépje vagy a hivatali helyzetével egyébként visszaéljen. A Testület állásfoglalásában fontosnak tartotta megjegyezni, hogy hatáskörén kívül esik annak megállapítása, hogy a panaszos követett-e el bűncselekményt vagy sza-

⁴ Az Rtv. 33. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint „a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek”. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 42. §-ának (1) bekezdése a fenti rendelkezést azzal egészíti ki, hogy „a rendőr a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a tettenérés helye szerint illetékes, szükséges esetén a legközelebbi rendőri szervhez állítja elő”.

⁵ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 126–128. §

⁶ 1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről, 253. § (1) bekezdés

bálysértést, vizsgálta ugyanakkor, hogy az adott eset körülményei fényében felmerülhetett-e a rendőrökben valamely bűncselekmény elkövetésének olyan „egyszerű” gyanúja, amely megalapozta részükről az Rtv.-beli intézkedés foganatosítását. Beadványa szerint a panaszos többször kérte a rendőröket a helyszínen, hogy beszéljék meg a kialakult helyzetet, és már akkor nyilvánvaló volt számára az is, hogy a rendőrök valamely kijelentését úgy értelmezték, hogy az vesztegetés gyanúját alapozta meg. Figyelemmel erre a Testület úgy ítélte meg: nem kizárható, hogy a panaszos magatartása mutatott olyan elemeket, amelyek megalapozhatták a rendőrök arra vonatkozó feltételezését, hogy a panaszos megpróbálja megvesztegetni őket. Ezért a Testület – hangsúlyozva, hogy ez az álláspontja semmiképpen sem tekinthető a panaszos büntetőjogi felelősségének kérdésében kialakított állásfoglalásnak – arra a következtetésre jutott, hogy a konkrét esetben fennállt a bűncselekmény elkövetésének olyan mértékű gyanúja, amely a panaszos előállítását megalapozta. *A Testület a fenti okfejtés alapján a panaszos előállítását indokolt és jogszerű intézkedésnek minősítette, és a jogalap vonatkozásában a személyes szabadsághoz fűződő alapjog megsértését nem állapította meg.* A Testület megjegyezte továbbá, hogy a bűncselekmény gyanújának fennállása kapcsán a párhuzamosan folyamatban lévő büntetőeljárás további bizonyítékok alapján természetesen eltérő következtetésre juthat, a panaszeljárásra irányadó szabályok szerint azonban ezt a döntést a Testületnek nem áll módjában bevárni, hiszen az eljárást nem függesztheti fel.

b) A Testület a panaszos előállításának jogszerűségén túl azt is vizsgálta, hogy az intézkedés időtartama annak céljához és az elvégzett eljárási cselekményekhez mérten nem volt-e aránytalanul hosszú.⁷ A panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolás szerint szabadságának korlátozása 2011. február 17-én 14 óra 30 perctől 19 óra 50 percig tartott. Arra a kérdésre, hogy ezen idő alatt milyen eljárási cselekményeket végeztek a panaszossal szemben, az intézkedő rendőrök úgy nyilatkoztak, hogy bilincset alkalmaztak, majd a rendőrőrs épületében a panaszos ruházatát átvizsgálták. A csatolt jegyzőkönyv tanúsága szerint továbbá 18 óra 30 perctől kezdődően a panaszostól a rendőrök készpénzt foglaltak le, ami 18 óra 45 percig tartott. Az őrsparancsnok jelentésében arról is beszámolt, hogy a sérelmezett eseményekkel összefüggésben a panaszost személyesen hallgatta meg 19 óra 30 perctől kezdődően, amelyet követően, 19 óra 50 perckor bocsátották őt szabadon. Arra vonatkozóan, hogy a panaszos gyanúsított vagy tanúkénti kihallgatására sor került volna, az iratok nem tartalmaztak utalást. Mindez azt jelenti, hogy a pana-

⁷ Az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”. Ezt az előírást konkretizálja az előállításra az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése, amelynek értelmében „a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja”.

szos mintegy öt és fél óras fogvatartása során a szükséges adminisztratív teendők elvégzésén túl csupán 18 óra 30 perctől 18 óra 45 percig, illetve 19 óra 30 perctől 19 óra 50 percig, tehát összesen bő fél óra időtartamban hajtottak végre a rendőrök érdemi eljárási cselekményt. Az ezen túli mintegy öt óra pusztá várakozással telt el. *A Testület a fentiek alapján a panaszos kb. öt és fél óras fogvatartását az elvégzett eljárási cselekményekhez mérten aránytalanul hosszúnak ítélte, ezért a fogvatartás időtartama miatt a panaszos személyes szabadságának aránytalan korlátozását, s ekként sérelmét állapította meg.*

A panaszos sérelmezte, hogy az előállítás során megbilincseltek, majd pedig végig bilincsbén tartották, és csak akkor vették le a kényszerítő eszközt a kezéről pár perc időtartamra, amikor jelezte, hogy az elé tett dokumentumokat nem tudja aláírni.

Az intézkedő rendőrök jelentése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására a panaszos szökésének megakadályozása érdekében⁸ került sor. A bilincselés 14 óra 40 perctől 19 óra 30 percig tartott. A rendőrségi iratok szerint a panaszos sem a sofőr támadása, sem pedig a támadóval szembeni testi kényszer és bilincs alkalmazása során nem lépett közbe, csupán szemlélője volt a történeteknek, illetve szóban próbálta meg a sofőrt csillapítani. A kapitányságvezető a bilincs alkalmazásával összefüggésben megjegyzi, hogy a panaszos ugyan nyugodtan viselkedett, a törvény indokolása szerint azonban a bilincs megelőző jellegű kényszerítő eszköz, alkalmazásához nem szükséges, hogy az intézkedés alá vont személy ellenállást tanúsítson. A kétfős rendőrrjárőr – a kapitányságvezető szerint joggal – a két intézkedés alá vont személy egyszerre történő előállítását így találta biztonságosnak. A bilincselés okával összefüggésben a Testület fontosnak tartotta tisztázni azt, hogy ugyan az igazoltatás kapcsán elfogadta az intézkedést megalapozó körülményként, hogy a rendőrök vélhették úgy: a panaszos társával együtt ki akarta vonni magát az intézkedés alól, a bilincselés indokoltságának vizsgálatakor nem volt figyelmen kívül hagyható a panaszos azon magatartása sem, amelyet az igazoltatás megkezdését követően tanúsított. Ennek kapcsán ugyanis a rendőrségi iratok egyértelműen azt rögzítik, hogy a panaszos együttműködő volt, nem tanúsított semmiféle ellenállást, ellenszegülést a rendőrökkel szemben (még akkor sem, amikor társával szemben testi kényszert és bilincset alkalmaztak), és arról sem számolnak be, hogy a panaszos ki kívánta volna vonni magát az intézkedés alól akár az előállítás közlését megelőzően, akár azt követően. A panaszossal szembeni bilincskalkalmazás megítélése kapcsán a Testület

⁸ Az Rtv. 48. §-a értelmében „a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására vagy d) ellenszegülésének megtörésére”. Ezen okok közül a rendőrök a konkrét esetben a c) pontra, szökés megakadályozására hivatkoztak.

figyelemmel volt az Rtv. azon előírására⁹, miszerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak, és nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége anélkül is biztosítható.

A konkrét ügy körülményeit a fent hivatkozott rendelkezéssel összevetve a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos által az intézkedés idején tanúsított magatartás nem tartalmazott semmilyen olyan elemet, amely arról tanúskodott volna, hogy a panaszos megpróbálta volna szökés útján kivonni magát az intézkedés alól. Ezért a rendőrség által megjelölt ok bizonyosan nem teremtett megfelelő jogalapot a bilincs alkalmazására. Úgy ítélte meg továbbá, hogy a végig együttműködő panaszossal szemben kirívóan aránytalan volt a rendkívül hosszú tartamú bilincshasználat a rendőrség épületében. Egy olyan helyzetben, amikor a panaszos már a rendőrségi épületben, folyamatos rendőri felügyelet alatt állt, a bilincselés törvényi feltételeként meghatározott szökésveszély a Testület megítélése szerint nem volt megállapítható. *A bilincseléssel összefüggésben ezért a Testület indokoltnak látta megállapítani a panaszos emberi méltóságának megsértését. Az alapjogsértés súlyát tovább növelte az a körülmény, hogy a bilincshasználat rendkívül hosszú időn át, közel öt órán keresztül tartott.*

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrségre érkezést követően elkérték a telefonját, majd megkérdezték tőle, hogy készített-e felvételeket. A panaszos válaszul nemmel felelt, azonban a rendőrök a készüléket tüzetesen átvizsgálták, majd ki is kapcsolatták vele. A rendőrségi iratok tanúsága szerint a panaszos mobiltelefonját nem vették letétbe, mivel az érintettet nem helyezték el előállító helyiségben, és a készülék lefoglalására sem került sor. Az intézkedő rendőrök úgy nyilatkoztak továbbá, hogy a panaszos mobiltelefonját az intézkedések folyamán nem vették el. A Szolgálati Szabályzat előírása¹⁰ értelmében a hatóság az előállított személy elhelyezésekor ruházatát átvizsgálja, és tőle elveszi azokat a tárgyakat, amelyeket fogvatartáskor sem tarthat magánál. A hivatkozott rendelkezés utaló szabályként a Fogdaszabályzat¹¹ előírásait, illetve a fogvatartott birtokában tartható tárgyak listáját tartalmazó mellékletét hívja fel. Az utalt jogszabályhelyek ismeretében kijelenthető, hogy a rendőrségnek abban az esetben, ha a panaszost előállító helyiségben helyezték volna el, gondoskodnia kellett volna a panaszos mobiltelefonjának az elvételéről és letétbe helyezéséről. Arra az esetre vonatkozóan azonban – ahogyan az a konkrét ügyben is történt –, amikor az előállított elhelyezésére nem az előállító helyiségben

⁹ Rtv. 16. § (1) bekezdés

¹⁰ Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdés

¹¹ 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet a rendőrségi fogdák rendjéről

kerül sor, a vonatkozó jogszabályok nem tartalmazzák felhatalmazást az intézkedés alá vont személy tárgyainak, így adott esetben a mobiltelefonjának az elvételére. Jelen ügy érdemi megítélését azonban a fentiekén túl a felek előadásában mutatkozó ellentétek határozták meg. A Testület ezt az ellentmondást a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem tudta feloldani, így nem tudott egyértelmű álláspontot kialakítani sem a tényleges történések, sem azok jogi megítélése tekintetében. *A Testület a panaszos mobiltelefonjának az elvétele kapcsán – a felek előadásában mutatkozó, feloldhatatlan ellentét miatt – a tulajdonhoz való alapjog megsértését nem tudta megállapítani.*

A panaszos a rendőrőrsön töltött idő kapcsán kifogásolta, hogy az őrs épületében több órán keresztül az aulában varakoztatták, és hogy a körülbelül 8 órán át tartó intézkedés során sem ételt, sem vizet nem adtak neki.

a) A panaszos elhelyezésével összefüggésben a kapitányságvezető válaszlevelében előadta, hogy a rendőrőrsön kialakított előállító helyiség egy fő elhelyezésére alkalmas, abban a két fő elkülönítése értelemszerűen nem lett volna lehetséges. Ezért a panaszost előállítása időtartamára a rendőrőrs aulájában helyezték el, ahol a rendőrök folyamatosan – felváltva – szemmel tartották. Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezéseire¹² figyelemmel a Testület megállapította, hogy nem ütközött jogszabályba a rendőröknek sem az az eljárása, hogy a panaszost és társát, a gépkocsi sofőrjét egymástól elkülönítve helyezték el, sem pedig az, hogy a panaszost a szabadságkorlátozás idejére nem az előállító helyiségbe zárták, hanem a rendőrőrs aulájában ültették le. *Az elhelyezéssel összefüggésben ezért a Testület a panaszos emberi méltóságának megsértését nem állapította meg.*

b) A panaszos azon kifogása kapcsán, miszerint sem ételt, sem italt nem kapott a fogvatartás ideje alatt, a Testület az alábbi álláspontot alakította ki. A fogvatartásról kiállított igazolás szerint a panaszos élelmezést nem kért. Az intézkedő rendőrök jelentése rögzíti, hogy a két fogvatartott személynek 14 óra 30 perc és 15 óra között nem biztosítottak ételmezt és ivóvizet. A kapitányságvezető válaszában azt közölte továbbá, hogy az előállított személyeknek biztosított volt az ivóvíz, azonban a rendőrök nyilatkozata szerint italt, élelmezést egyikük sem kért. Jogszabályi rendelkezések hiányában az előállítottak élelmezését illetően csak a 26-326/3/2006. számú, az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főigazgatója által kiadott körlevélhez mellékelte tájékoztató tartalmaz iránymutatást. A tájékoztató vonatkozó pontja szerint az előállított jogosult rá, hogy öt órát meghaladó fogvatartás esetén

¹² Az 18. §-ának (1) bekezdése alapján „a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről”. A Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (1) bekezdése alapján „az előállított személyt előállító vagy biztonságos őrzését szolgáló más helyiségben kell elhelyezni. Az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni.”

élelmet kérjen. A konkrét esetben a panaszos fogvatartása 14 óra 30 perctől 19 óra 50 percig, tehát közel öt és fél órán tartott, így a hivatkozott előírás alapján joga volt élelmet kérni. Kétségtelen ugyanakkor, hogy a fogvatartással összefüggő valamennyi iraton – amelyeket a panaszos aláírásával is ellátott – az szerepel, hogy nem kért élelmezést. Minthogy pedig a rendőrséget elsődlegesen a fogvatartott kérelmére terheli az élelmezési kötelezettség, *a Testület nem állapított meg mulasztást azzal összefüggésben, hogy a rendőrök a panaszosnak a szabadságkorlátozás ideje alatt nem adtak ételt.* A Testület megítélése szerint ugyanakkor a rendőrség általános törvényi kötelezettségeiből fakadóan elvárható volt, hogy a panaszosnak a rendőrök inni adjanak. Ez levezethető az Rtv. azon előírásából¹³, amely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait, továbbá, ami alapján a rendőr nem alkalmazhat megalázó bánásmódot. A felek egymásnak ellentmondó nyilatkozatai miatt azonban nem volt egyértelműen tisztázható, hogy e tekintetben miként zajlottak az események. *A Testület ezért kellő bizonyítottság hiányában nem tartotta megállapíthatónak, hogy csorbult a panaszos emberi méltósághoz való alapjoga a rendőrök azon kötelezettségével összefüggésben, hogy neki a fogvatartás ideje alatt inni adjanak.*

III.

Tekintettel arra, hogy a Testület súlyos alapjogsérelmet állapított meg az ügyben, az Rtv. vonatkozó rendelkezései szerint¹⁴ megküldte állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak, aki közigazgatási eljárás lefolytatását követően határozatában a panaszos panaszát elutasította.

Az országos rendőrfőkapitány úgy ítélte meg, hogy a gépkocsi megállásának körülményeiből a rendőrök következtethettek arra, hogy a gépkocsiban utazók szándéka a rendőri intézkedés elkerülésére irányult, ezért az igazoltatás a gépkocsi utasa tekintetében is indokolt volt.

Az előállítás jogszerűségének vizsgálata keretében az országos rendőrfőkapitány utal az illetékes megyei rendőrfőkapitány jelentésére, amely szerint a panaszos maga is említette a beadványában, hogy többször kérte a rendőröket a helyszínen, beszéljék meg a kialakult helyzetet, és már a helyszínen nyilvánvaló volt számára az is, hogy a rendőrök valamely kijelentését úgy értelmezték, hogy az vesztegetés

¹³ Rtv. 2. § (1) bekezdés, illetve Rtv. 16. § (4) bekezdés

¹⁴ Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése szerint „a Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók számára.”

gyanúját alapozta meg. A panaszos magatartása tehát mutatható olyan elemeket, amelyek megalapozhatták a rendőrök arra vonatkozó feltételezését, hogy a panaszos megpróbálja megvesztegetni őket, így fennállt a bűncselekmény elkövetésének olyan mértékű gyanúja, amely a panaszos előállítását megalapozta. Megállapította továbbá, hogy a Testület eljárásban nem vette figyelembe azt a körülményt, hogy a panaszossal szemben egyrésztől fennállt a hivatali vesztegetés büntett elkövetésének gyanúja, másrésztől a gépjármű vezetője személyével kapcsolatban fennálló, hivatalos személy elleni erőszak, illetve járművezetés ittas vagy bódult állapotban bűncselekmények gyanúját megalapozó eseménynek is tanúja volt, illetve a bűncselekményben való érintettségének esetleges tisztázását is az előállítás idején lehetett elvégezni. A hivatalos személy elleni erőszak kiemelt, parancsnoki vizsgálatot és írásos jelentést igénylő esemény¹⁵, ezen túlmenően valamennyi felmerült bűncselekmény nyomozása a konkrét szituációban a nyomozó ügyészség hatáskörébe tartozott. Ezen okból a rendőrség beosztottai – túlnyomórészt ügyészi utasításra – többféle irányultságú, de csak részben adminisztratívnak nevezhető intézkedéseket folytattak le, amelyek mindegyike a panaszos előállításának céljaként értékelhető, feltétlenül indokolt rendőri tevékenység volt. A megyei főkapitány fontosnak tartotta kihangsúlyozni, hogy a rendőri tevékenység egy része a további, esetleg halasztást nem tűrő büntetőeljárás intézkedések irányultságára vonatkozó ügyészi döntés, a végleges álláspont előkészítése érdekében zajlott. Időre volt tehát szükség az intézkedés helyszínéről az őrs épületébe történő beszállításhoz, az előállításához kapcsolódó kötelező iratok megírásához, az intézkedés során tapasztalt bűncselekmények észlelésére vonatkozó rendőri jelentés elkészítéséhez, a panaszos esetleges sérüléseire, illetve alkoholos befolyásoltságára vonatkozó orvosi vizsgálatok, mintavételek elvégzéséhez. Mindezek alapján az országos rendőrfőkapitány arra a következtetésre jutott, hogy a panaszost érintő előállítás időtartama nemhogy aránytalanul hosszú volt, hanem éppen ellenkezőleg, az Rtv.-ben biztosított 8 órás tartamot el sem érő, a lehető legkevesebb jogkorlátozásra törekvő, az arányosság követelményének megfelelő rendőri intézkedésnek volt tekinthető. Bár azt a panaszos nem feltétlenül észlelte, a feladatok számát és a rendelkezésre álló létszámot tekintve a háttérben egy rendkívül ütemes munkavégzés folyt, nem utolsósorban annak, és az ügyészi döntésnek köszönhetően az előállítás 5 óra 20 perc elteltével meg is szűnt. A főkapitány álláspontja szerint nem lehet megítélni az előállítás időtartamának arányosságát kizárólag az eljárás alá vont személlyel szemben közvetlenül foganatosított, az ő személyes jelenlétében zajló intézkedések időtartama alapján. Az előállítás alapjául szolgáló eseményekkel összefüggésben rendszerint számos olyan

¹⁵ Az 53/2010. (OT 31.) ORFK utasítás alapján

cselekményt szükséges elvégezni, amelynél az előállított személy részvétele szóba sem jöhet. Az Rtv. értelmében az előállítás szükséges időtartamának meghatározását nem elsősorban az elvégzett intézkedések mennyisége határozza meg, hanem az a körülmény, hogy az előállítás célja megvalósult-e vagy sem.¹⁶ A konkrét esetben a panaszossal szemben foganatosított kényszerintézkedés annak érdekében történt, hogy eldönthető legyen, sor kerüljön-e az ügyészség eljárására. Minderre tekintettel az előállítás célja az ügyészi döntés meghozataláig semmiképpen sem valósulhatott meg. A fenti okok alapján megállapította, hogy a panaszos előállításának időtartama nem volt aránytalanul hosszú, illetve nem haladta meg az intézkedés céljának eléréséhez szükséges időtartamot.

A bilincs alkalmazásának vizsgálata kapcsán az országos rendőrfőkapitány szintén utal az illetékes megyei rendőrfőkapitány jelentésére, amely szerint gépjárművel történő szállítás tekintetében a bilincselés indokolatlansága és a kellő jogalap hiánya intézkedéstaktikai szempontból sem merülhet fel, hiszen két rendőrnek kellett két személyt előállítani. A panaszos látszólagos együttműködő készsége nem zárta ki esetleges szökésének gondolatát, szándékai megváltoztatásának, hirtelen cselekvéseinek lehetőségét. Az őt érintő további intézkedésekre azért került sor, mert a rendőri eljárás befolyásolására irányuló, szándékos, egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekményt követett el. Azzal, hogy cselekménye nem marad következmények nélkül, nyilván az adott helyzetben már számolnia kellett. A hirtelen elhatározásokra való hajlandóságát elvileg az is alátámasztotta, miszerint jogellenes cselekményével „mintegy kívül állóként” próbálta meg a társát érintő rendőri intézkedés irányát befolyásolni. Ezen túlmenően – saját bevallása szerint – ittas állapotban volt, így állapota kiszámíthatatlannak is volt tekinthető. A panaszost az erőszakos cselekményt elkövető társával egy járműben szállították, így az országos rendőrfőkapitány véleménye szerint saját érdeke, a rendőrök és a közlekedésben részt vevő más személyek biztonsága, illetve a törvény kellő jogalapot biztosítottak a bilincs alkalmazására. A rendőri jelentések szerint továbbá a rendőrség épületében nem volt más olyan hely, ahol a fogvatartott elzárását biztonságos módon, szökését, önkárosítását, más jogsértő cselekményét megelőzendő, szabályosan végre lehetett volna hajtani. A panaszos látszólagos nyugodtsága mellett esetleges szökésre, vagy támadásra irányuló szándéka a korábban részletezett indokok alapján azonban nem volt kizárható, és előállító helyiségben elhelyezett társánál lényegesen nagyobb mozgástérrel rendelkezett, így az eljáró rendőrök ezt a különbséget és az ebben rejlő veszélyt, őrzésbiztonsági deficitet is a bilincs alkalmazásával igyekeztek csökkenteni. Megjegyzi a rendőrfőkapitány azt is, meglehetősen

¹⁶ Rtv. 33. § (3) bekezdés második mondata

nehéz utólagosan annak a megítélése, hogy az intézkedések eredményessége és az előállított személlyel kapcsolatba kerülő más személyek biztonsága a bilincs alkalmazása nélkül is biztosított lett volna.

A panaszos azon kifogása kapcsán, hogy a rendőrök elkérték és kikapcsoltatták vele a mobiltelefonját, az ellentmondást rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a közigazgatási eljárásban sem lehetett feloldani, így nem lehetett egyértelmű álláspontot kialakítani a tényleges történéssel kapcsolatban, ezért a panaszt a országos rendőrfőkapitány e tekintetben is elutasította.

Úgy ítélte meg továbbá, hogy a vonatkozó rendelkezések alapján nem ütközött jogszabályba a rendőröknek sem az az eljárása, hogy a panaszost és a gépkocsi sofőrjét egymástól elkülönítve helyezték el, sem pedig az, hogy a panaszost a szabadságkorlátozás idejére nem az előállító helyiségbe zárták, hanem a rendőrörs aulájában ültették le.

Az előállítás során a panaszos étellel és ivóvízzel történő ellátásának vizsgálata kapcsán pedig a következőket rögzíti a határozat. A panaszos fogvatartása 14 óra 30 perctől 19 óra 50 percig, tehát közel öt és fél órán át tartott, így a hivatkozott előírás alapján a panaszosnak joga volt ételmezt kérni. Megállapítható volt ugyanakkor, hogy a fogvatartással összefüggő valamennyi iraton – amelyeket a panaszos aláírásával is ellátott – az szerepel, hogy nem kért ételmezt. A rendőrséget a hatályos normák alapján a fogvatartott kérelmére terhelte az ételmezesi kötelezettség, így a rendőrök nem követtek el mulasztást. A felek egymásnak ellentmondó nyilatkozatai miatt azonban nem volt megállapítható, hogy a panaszos az előállítás ideje alatt kapott-e inni vagy nem, ezért a panaszt e tekintetben a országos rendőrfőkapitány elutasította.

Az országos rendőrfőkapitány tehát nem értett egyet a Testület azon álláspontjával, miszerint a panaszos kb. öt és fél órás fogvatartása az elvégzett eljárási cselekményekhez mérten aránytalanul hosszú volt, a bilincs alkalmazására a panaszossal szemben jogszerűtlenül került sor, és nem volt törvényes indoka annak sem, hogy a bilincselést a rendőrségi épületben tartózkodás ideje alatt is fenntartották.

Mindezek alapján az országos rendőrfőkapitány a panaszt elutasította.